

DEWALLENS & PARTNERS
— ADVOCATENKANTOOR —

DE EUTHANASIEWET NOG STEEDS NIET VOLLEDIG UITGEKLAARD: ONTWIKKELINGEN, PERSPECTIEVEN EN PROBLEMEN

Christophe Lemmens

Advocaat-partner Dewallens & partners

Gastprofessor UAntwerpen – AHLEC

Effectief lid Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie

Overzicht

- Ontwikkelingen
- Perspectieven
- Problemen
- Take home

ONTWIKKELINGEN

Wet 28 februari 2014

- Uitbreiding toepassingsgebied naar “*oordeelsbekwame minderjarigen*”
- Enkel wijziging art. 3 (actueel verzoek) en niet art. 4 (voorafgaand verzoek)
- Strengere behandeling dan meerderjarigen qua materiële en procedurele voorwaarden
  - Enkel bij fysiek lijden en overlijden binnen afzienbare tijd
  - Attestering oordeelsbekwaamheid kinder- en jeugdpsychiater of psycholoog is bindend (GwH 29 oktober 2015, nr. 153/2015, B.24.8.2.)
- Vernietigingsberoep afgewezen door GwH 29 oktober 2015, nr. 153/2015

Wet van 5 mei 2019

- Wijziging geldigheidsduur voorafgaande euthanasieverklaring: van 5 jaar naar 10 jaar (art. 4, §1, lid 6)
- Bij registratie kon declarant zelf geldigheidsduur kiezen
- Elke 10 jaar of 3 maanden voor vervaldag herinnering sturen aan declarant
- Regeling werd ingetrokken bij art. 4 Wet van 15 maart 2020

Wet 15 maart 2020

- Wijzigingen voorafgaande euthanasieverklaring (art. 4)
  - Onbepaalde geldigheidsduur
  - “*Verduidelijking*” procedurevoorwaarden m.b.t. vertrouwenspersoon

- Wijziging gewetensclausule (art. 14)
  - Gewetensvrijheid instellingen aan banden gelegd
  - Plichten van weigerende arts

- Vernietigingsberoep afgewezen door GwH 17 februari 2022, nr. 26/2022

EHRM 4 oktober 2022: Mortier t. België

- Verzoekschrift van zoon van patiënte die euthanasie kreeg
- Wel schending van art. 2 EVRM (recht op leven)
  - Euthanasiewet op zich en *in casu* uitgevoerde euthanasie voldoen
  - Controle achteraf echter onvoldoende doeltreffend volgens Hof
    - Probleem qua controle achteraf door Euthanasiecommissie: onafhankelijkheid en onpartijdigheid onvoldoende gewaarborgd
    - Ook probleem qua duurtijd van strafrechtelijk onderzoek
- Geen schending van art. 8 EVRM (recht op privé- en familielevens)
  - Patiënte wou kinderen niet betrekken
  - Na herhaaldelijk aandringen van betrokken artsen schreef ze een brief
  - Medisch beroepsgeheim fundamenteel
  - Artsen hebben gedaan wat ze konden om de patiënte te overtuigen

GwH 20 oktober 2022, nr. 134/2022

- Prejudiciële vraag Rb. Dendermonde
- Schending van artt. 10 en 11 Grondwet (gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel)
- Elke schending van voorwaarde of procedure leidt tot zelfde strafbaarstelling (vergiftiging – levenslange opsluiting) = onevenredige gevolgen
- Ongrondwettigheid heeft geen gevolgen voor depenalisering van euthanasie indien wettelijke voorwaarden en procedures nageleefd worden

PERSPECTIEVEN

DEWALLENS & PARTNERS
— ADVOCATENKANTOOR —

Komende wetswijzigingen

- EHRM 4 oktober 2022: Mortier t. België
  - Opheffen van anonimiteit registratiedocument voor leden Euthanasiecommissie: alles zichtbaar voor commissieleden (beroepsgeheim)
  - Zie reeds: wetsvoorstel 22 november 2022 (Kamer DOC 55 3020/001)

- GwH 20 oktober 2022, nr. 134/2022
  - Uitwerken gediversifieerd sanctieapparaat
  - Wellicht in Euthanasiewet en niet in nieuw Strafwetboek

- Andere wijzigingen moeilijk
  - Bv. uitbreiding toepassingsgebied voorafgaande euthanasieverklaring (bv. onomkeerbare wilsonbekwaamheid)
  - Zie voorstellen van resolutie 11 september 2019 (Kamer DOC 55 0308/001) en 7 december 2017 (Kamer DOC 54 2845/001)

PROBLEMEN IN DE PRAKTIJK

Hoe kan het mis gaan?

- Weigerende artsen, weigerende instellingen en weigerende directeurs
- Opleggen van verbod of extra voorwaarden
- Resultaat: lijden patiënt duurt voort, wordt uitgerekt
- LEIF-arts kan vervolgens betrokken worden, bv. door familie- of personeelslid
  - Voor advies en/of uitvoering
  - Situatie kan vijandig zijn
  - Evt. nadien (niet-gefundeerde) klachten tegen LEIF-arts

Euthanasieverzoek is niet bindend

- Geen recht op uitvoering van euthanasie – euthanasieverzoek (actueel/voorafgaande) niet bindend (art. 14, lid 1)
- Uitdrukkelijke gewetensclausule in Euthanasiewet (art. 14, lid 2 en 3):
  - Arts nooit verplicht euthanasie uit te voeren
  - Niemand verplicht medewerking te verlenen (bv. verpleegkundige)

Weigerende arts mag niet stilzitten - plichten

- Weigering o.b.v. gewetensvrijheid (art. 14, lid 5)
  - Binnen 7 d. laten weten aan patiënt/vertrouwenspersoon
  - Weigering toelichten
  - Doorverwijzen naar andere door patiënt/vertrouwenspersoon gekozen arts

- Weigering o.b.v. medische grond (art. 14, lid 6)
  - Tijdig laten weten aan patiënt/vertrouwenspersoon
  - Weigering toelichten
  - Medische grond toevoegen aan dossier

Weigerende arts mag niet stilzitten - plichten

- In elk geval (en dus ongeacht weigeringsgrond - art. 14, lid 7)
  - Contactgegevens bezorgen van centrum of vereniging gespecialiseerd in euthanasierecht (bv. LEIF)
  - Binnen 4 d. na vraag dossier bezorgen aan door patiënt/vertrouwenspersoon gekozen arts
  - *Light* versie van doorverwijsverplichting
  - Volledige doorverwijsverplichting te verregaand volgens Raad van State – faciliteren van euthanasie – staat haaks op abortuscontext
  - Wel deontologische doorverwijsverplichting (Comm. art. 31 Code medische deontologie; adv. Nationale Raad Orde artsen van 6 mei 2017 en 16 september 2017)

Geweten van instelling?

- Voordien hevige discussie – adv. Raadgevend Comité Bio-ethiek 27 januari 2014
- Wijzigingswet 15/3/2020 – art. 14, lid 4:
  - *‘Geen enkele al dan niet schriftelijke clause mag een arts beletten om met inachtneming van de wettelijke voorwaarden euthanasie toe te passen’*
  - Advies Raad van State: beslissingsautonomie voor interne én externe artsen
- Dus
  - Euthanasie is zaak tussen arts en patiënt
  - Arts die wil uitvoeren, moet dat kunnen doen
  - Arts kan bijkomende voorwaarden opleggen, maar dat is dan *zijn* keuze
  - Arts die euthanasie wil uitvoeren volgens (minimale) wettelijke voorwaarden, moet dat kunnen

Belang van beroepsgeheim – tussenkomst directeur van instelling

- Directeur zou niet eens op de hoogte mogen zijn
- Advies Nationale Raad Orde artsen 25/3/2022
  - *“De arts is gehouden tot het beroepsgeheim bij elke medische tussenkomst. De arts mag de directie van het woonzorgcentrum waar de patiënt verblijft dus niet bevragen of inlichten over het verzoek van de patiënt tot euthanasie of het verloop van de euthanasieprocedure”*
  - *“Om organisatorische redenen kan het soms onvermijdelijk en noodzakelijk zijn dat de directie van het woonzorgcentrum op de hoogte wordt gebracht van de datum van de daadwerkelijke uitvoering van de euthanasie (?). De directie kan zich niet verzetten tegen deze uitvoering, noch heeft zij enige rol in de oordeelsvorming”*
  - *“Indien de arts bij de uitvoering van de euthanasie technische assistentie behoeft en er in het woonzorgcentrum geen verzorgend personeel is met de nodige kennis/ervaring of bereid de arts bij te staan, dient hij de hulp in te roepen van een externe deskundige of organisatie”*
- Beroepsgeheim geldt ook voor verpleegkundigen

Hoe ermee omgaan?

- Betrokkenen wijzen op wettelijk kader en rechten van de betrokken artsen en patiënt (Euthanasiewet en beroepsgeheim)
- Aantekeningen maken in patiëntendossier/verslaggeving

TAKE HOME

DEWALLENS & PARTNERS
— ADVOCATENKANTOOR —

Take home message

- Een (LEIF-)arts die in eer en geweten handelt, hoeft niets te vrezen en kan 's nachts slapen
- Aandachtspunten om dit te faciliteren
  - Op de hoogte zijn en blijven van wettelijke voorwaarden/ontwikkelingen
  - Bij onzekerheid of twijfel: denk erover na en/of raadpleeg een collega
  - In geval van twisten/discussies: laat u niet afschrikken (+ zie punt hierboven) en noteer in uw dossier
  - Verzekeringspolis nakijken, *just in case* (incl. straf- en tuchtrechtelijke verdediging?)

DEWALLENS & PARTNERS
— ADVOCATENKANTOOR —